

Zkoušky ukončující středoškolské vzdělání v Nizozemsku

Kompletní strukturu vzdělávacího systému podle mezinárodní klasifikace ISCED lze nahlédnout v příloze NLD_ISCED.pdf. V této práci je termínem střední škola myšlena libovolná vzdělávací instituce, která poskytuje vzdělání spadající do kategorie ISCED 3.

Struktura vzdělávacího systému [1; 2]

V Nizozemsku je povinná školní docházka pro všechny žáky od 5 do 16 let, přičemž žáci ve věku 16 až 18 let jsou povinováni si dodělat základní kvalifikaci. Po dovršení 18 let tato povinnost odpadá. Jinými slovy všichni žáci, jež nedosáhli základní kvalifikace (viz níže alespoň dokončení *programu 1* na *VMBO* škole) jsou až do věku 18 let povinni studovat, přestože to nemusí být v prezenční formě studia. Přesněji musí alespoň jednou týdně docházet na výuku. Možnost studovat libovolnou střední školu v jiné, než prezenční formě studia je významným rozdílem oproti České republice.

Dalším význačným rysem vzdělávacího systému v Nizozemsku je silná diversifikace do různých druhů škol již na stupni ISCED 2. Žáci se tedy již okolo dvanáctého roku života rozhodují, zda jejich budoucí zaměření bude na střední škole směřovat k odbornému zaměření, či všeobecnému, a již ve 12 letech musí mít rozmyšleno, zda plánují časem zamířit na univerzitu.

Typy středních škol [2; 3]

Typů středních škol v Nizozemsku rozlišují pět. Tři z nich jsou odborného zaměření a dvě jsou zaměřeny na studenty, kteří plánují pokračovat ve studiu na vysokoškolském stupni vzdělávání.

Prvním typem škol jsou *Pre-university education (VWO)*, které bych přirovnal k víceletým gymnáziím, popřípadě lyceím v České republice. Tyto školy jsou teoretické a jejich cílem je připravit studenty na studium na libovolné vysoké škole. Délka studia na tomto typu školy je 6 let. Na některých školách tohoto typu jsou povinné předměty latina a/nebo řečtina.

Dále zde máme *Senior general secondary education (HAVO)*, studium tohoto typu školy trvá 5 let a po jejím dokončení má absolvent dvě možnosti. Buď nastoupí ke studiu na vysoké odborné škole, nebo nastoupí ke studiu na *VWO*, po jejímž dokončení bude moci studovat na libovolné vysoké škole.

Nyní se budu věnovat středním školám odborného zaměření. Vzhledem ke vzdělávacímu systému v Nizozemsku se nejdříve musíme podívat o stupeň níže, a to na školy stupně ISCED 2 *Pre-vocational secondary education (VMBO)*. Na těchto školách je možno studovat čtyři studijní programy. Jsou to:

1. *basic vocational programme (BL)*,
2. *middle-management vocational programme (KL)*,
3. *combined programme (GL)* a
4. *theoretical programme (TL)*.

Po absolvování kombinovaného *GL* a teoretického *TL* programu je možno nastoupit do posledních dvou ročníků *HAVO* nebo libovolného typu odborného středoškolského vzdělání.

Po absolvování některého z těchto čtyř programů lze nastoupit k odbornému středoškolskému vzdělání (*MBO*). Odborné středoškolské vzdělání je rozděleno do čtyř různých kvalifikačních úrovní na popořadě *asistentkou úroveň* (spadá do ISCED 2), *základní odbornou úroveň*, *profesionální odbornou úroveň* a *middle-managment/specializovanou úroveň*. Po dokončení nižší úrovně se dá vždy pokračovat v úrovni vyšší.

Zkoušky zakončující středoškolské vzdělávání [4; 5]

Zkoušky na *HAVO* a *VWO*

Studium na *HAVO* a *VWO* jsou zakončovány zkouškou sestávající ze školní části a státní části. Syllabus obou zkoušek je v pravomoci nizozemského Ministerstva školství, kultury a vědy.

Školní část typicky sestává z alespoň dvou zkoušek na předmět, které mohou být ústní, písemné, či dokonce praktické. Dále často zahrnují úkoly z praxe, či projekty, které nemusí být nutně známkovány, může být pouze konstatováno, že byly správně splněny. Školní část závěrečné zkoušky musí být dokončena a výsledky známy dříve, než započne státní část zkoušky. V některých předmětech se koná pouze školní zkouška. Školní část závěrečné zkoušky se technicky vzato nemusí konat v posledním ročníku.

Státní část zkoušky se skládá z didaktických testů a v některých případech praktických zkoušek. Státní zkouška se koná třikrát. V květnu se koná řádný termín zkoušky, v červnu a srpnu se konají náhradní termíny pro žáky kteří první termín nezvládli, popřípadě se jej

neúčastnili. Během závěrečné zkoušky musí studenti *HAVO* absolvovat alespoň 7 předmětů a studenti *VWO* alespoň 8 předmětů. Didaktický test je vždy stejný pro předmět a typ školy.

Žáci z nižších stupňů škol mohou dobrovolně podstoupit obtížnější test. Kupříkladu žák, který studoval na *HAVO* test z angličtiny může dobrovolně absolvovat *VWO* test.

Obě části zkoušky jsou oznámkovány známkou od 1 (velmi slabé) do 10 (výborné). U předmětů, které jsou zkoušeny v obou částech zkoušky je výsledná známka aritmetickým průměrem obou získaných známek. U předmětů, které jsou zkoušeny pouze ve školní části zkoušky, je známka ze školní části výslednou známkou.

Zkouška je považována za úspěšnou a žák obdrží z dané školy diplom, pouze pokud jsou splněny následující podmínky:

1. průměr známek ze všech předmětů závěrečné zkoušky je 5,5 a vyšší a žádná známka není nižší než 4

a zároveň

2. platí jedno z následujících kritérií:

- 2.1. všechny výsledné známky jsou 6 a vyšší;

- 2.2. jedna výsledná známka je 5 a všechny ostatní jsou 6 a vyšší;

- 2.3. jedna výsledná známka je 4, všechny ostatní známky jsou 6 a vyšší a průměr všech výsledných známek je 6,0 a vyšší;

- 2.4. jejich výsledné známky zahrnují jednu 4 a jednu 5 nebo dvě 5, a zároveň jsou všechny jejich ostatní známky 6 a vyšší a průměr ze všech známek je 6 a vyšší;

a zároveň

3. výsledné známky z klíčových předmětů neobsahují více než jednu 5 a všechny zbylé známky z klíčových předmětů jsou 6 a vyšší

Klíčové předměty jsou:

- nizozemský jazyk,
- anglický jazyk,
- matematika;

a zároveň

4. absolvovali test z aritmetiky.

Výsledky testu z aritmetiky se nepočítají do výsledného hodnocení.

Zkoušky na MBO

Hodnocení výsledků vzdělání je na středních odborných školách MBO z velké části ponecháno na škole.

K posouzení výsledků vzdělávání se na středních odborných školách výuka dělí na tři části. Na část obecnou, na část profesně-odbornou a na část volitelnou. Aby žáci získali diplom ze střední odborné školy, musí získat dobré hodnocení z prvních dvou částí. Volitelná část nemá na získání diplomu žádný vliv.

Obecná část se skládá ze čtyř předmětů – nizozemštiny, matematiky, pracovní a občanské výchovy a z angličtiny (pouze u *middle-management/specializované* úrovně).

Z nizozemštiny, matematiky a případně angličtiny žáci konají i státní závěrečnou zkoušku.

Statistiky [6]

Pokud se podíváme na data z roku 2019, která se vztahují na obyvatelstvo mezi 15 a 64 lety, zjistíme, že v Nizozemsku je 25,5 % obyvatel, kteří dosáhli nejvyššího vzdělání stupně ISCED 2, 39,7 % obyvatelstva, jejichž nejvyšší dosažené vzdělání je stupně ISCED 3 nebo 4, a 34,5 % obyvatelstva, kteří dosáhli vysokoškolského vzdělání, tedy na stupně ISCED 5-8. Pro srovnání v České republice jsou hodnoty pro stejný rok a stejnou věkovou skupinu obyvatel popořadě 12,3 %, 66,1 % a 21,6 %.

Roku 2018 navštěvovalo střední školy v Nizozemsku 830 000 žáků. 67,5 % žáků z tohoto počtu navštěvovalo střední odborné školy. V České republice téhož roku tento počet byl 389 000 a 71,3 % z tohoto počtu navštěvovalo odborné školy. Roku 2018 v Nizozemsku 72 558 žáků střední školu studovalo v jiné než prezenční formě studia, v České republice to bylo pouze 8 303 žáků.

Výsledky státních středoškolských závěrečných zkoušek se mi anglicky nepodařilo dopátrat ani na Google Scholar.

Závěr

Přestože na konci prvního stupně vzdělávání je žákům na základě testu doporučeno, jaký typ školy by si měli zvolit, přijde mi profilování v tak mladém věku (12 let) z jednoho hlediska nebezpečné. Obávám se, že u dvanáctiletého dítěte bude mít větší roli ve volbě školy osobnost rodiče než osobnost samotného dítěte. V rámci systému je sice možné přecházet mezi typy škol, ale přejít po absolvování *VMBO* přes *HAVO* na *VWO* a pokračovat na univerzitu ve výsledku znamená dvouleté protažení doby studia.

Vcelku mě překvapuje, že přestože žáci musí povinně studovat buď do osmnácti let, nebo dokud nedosáhnou alespoň základní úrovně kvalifikace (která spadá do ISCED 2), velké množství jich této alternativy využije a středoškolského vzdělání (ISCED 3) nedosáhnou. Očekával bych, že větší část žáků využije toho, že do školy stejně alespoň jednou týdně musí, využije k dosažení vyššího stupně vzdělání.

Za přednost systému ukončení středoškolského studia rozhodně považuji slučování výsledků státních a školních zkoušek, včetně udávání jednotlivých známek. Pro studenta je průměrování obou známek výhodné v případě, že se mu jedna z částí příliš nepovede. Pro určitou evaluaci výsledků školy je rozdíl mezi známkami ze státní a školní zkoušky docela dobrým ukazatelem.

Podmínky pro splnění požadavků závěrečné zkoušky mi přijdou zbytečně složité, leč v nastaveném systému je to nejspíše nutností.

Zdroje

- [1] *Education system in Netherlands*. In: OECD.org – OECD [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=NLD>
- [2] *Netherland | Eurydice* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/netherlands_en
- [3] *Secondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education | Eurydice* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/netherlands/secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education_en

- [4] *Assessment in General Secondary Education (HAVO, VWO) | Eurydice* [online].
[cit. 2020-05-11]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-general-lower-secondary-education-25_de
- [5] *Assessment in Vocational Upper Secondary Education (MBO)|Eurydice* [online].
[cit. 2020-05-11]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/assessment-vocational-secondary-education-mbo-0_en
- [6] *Database – Eurostat* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z:
https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database?p_p_id=NavTreeportletprod_WAR_NavTreeportletprod_INSTANCE_LUWsdX8ute5m&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1